

1

Ohjelma ja esittely

- Laaja-alainen erityisopettaja ja koulun toimintakulttuurin muutos
- Erityisopetuksen toimintamallit
- ELA:n nykyrooleja
- Muutos koulussa
- Mitä onnistunut muutos vaatii koulussa
- ELA:n työnkuva
- Rehtorin yhteistyön merkitys ELA:n työs

2

Työnkuvasta

”Nykyaikaisen erityisopettajan työnkuva koskettaa monipuolisesti ja kattavasti koko koulun toimintaa ja erityisopettajan tulee olla valmiina erilaisiin muuttuviin tekijöihin ja niiden vaikutuksiin ja hänen vastuullaan on ylläpitää sekä edistää koko kouluyhteisön esteetöntä oppimista ja opetusta (Laatikainen 2011; Takala 2016)

3

Erityisopetuksen strategia

”Erityisopetuksen strategiassa (2007) tuotiin esille huoli siitä, että erityisoppilaiden lisäksi muut oppilaat eivät saaneet oppimiseensa tukea, sillä heillä ei ollut riittävän suuria ongelmia. Strategian mukaan yleisopetusta pitäisi kehittää siihen suuntaan, että se kykenisi huomioimaan kaikkien oppilaiden tarpeet paremmin. Laadukas perusopetus ja oppimisen tuki ovat ennaltaehkäisyn olennainen perusta. (Erityisopetuksen strategia 2007, 55.)”

4

Mitkä johtivat oman ajattelun muutokseen erityisopettajan työssä?

Huom! Erityisopetuksen strategia 2007 -
-> harmaa alue,
ennaltaehkäisy

Useita muutoksen tuulia
ja
näköalapaikalla toisella
asteella

Oppilailta kuultua

5

Mitä tapahtui?

6

- Tukea tarvitsevien hyvinvointi, jossa kaikki tuntevat kuuluvansa joukkoon?
- Etsitäänkö ongelmia vai ratkaisuja?
- Millaisessa oppimisympäristössä oppilaat oppivat?
- Yhteistyö opettajien välillä? Opettaja- ELA? Opettajat keskenään? Rehtori-ELA? Rehtori-Opettajat?
- Positiivinen vuorovaikutus ja kohtaaminen?
- Kokonaisvaltainen tuki kaikilla oppitunneilla, jota antavat kaikki opettajat, ei vain erityisopettajat?

Mikä merkitys näillä on koulunne toimintakulttuurissa?

7

Keskustelu ryhmissä 10 min

- Mitkä edeltävistä ajatuksista koet merkityksellisiksi ja haluaisit tulevaisuudessa työssäsi koulussa kehittää?

8

Laaja-alainen erityisopettaja ja koulun toimintakulttuurin muutos (Vitka, 2021)

Ennen 1970-1990-luku

- Klinikkaopetus - > oppilas "siirtyy" palvelujen luo erilleen muusta opetusryhmästä
- Kosketti vain muutamia oppiaineita ja tiettyjä oppilaita
- "Kirjapedagogiikka" yläkoulussa – opettajan jatke
- Puhe – ja lukio-opetus alakoulussa

Nykyään

- Yhteistyö korostuu
- Tuki on luokissa
- Tuki kuuluu kaikille
- Tukea antavat kaikki
- Konsultointi
- Ennaltaehkäisy
- Ratkaisukeskeisyys
- Oikein kohdennettu tuki - kuntoutus

9

Laaja-alainen erityisopettaja ja koulun toimintakulttuurin muutos (Vitka, 2021)

Ennen 1970-1990- luku

- Yksin tekemisen kulttuuri vahvaa
- Leimaava malli
- Ongelmakeskeisyys

Nykyään

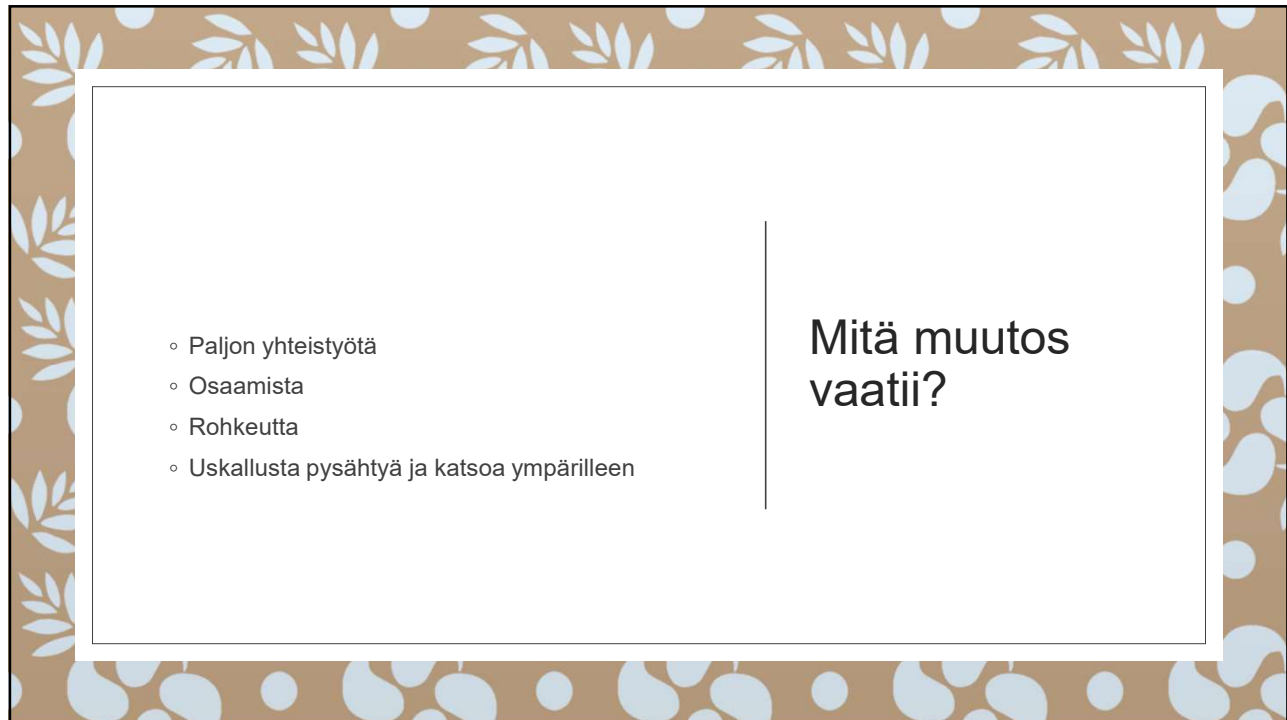
- Monipuoliset työtavat
- Kokonaisvaltaisuus
- Kaikki oppiaineet huomioidaan
- Selvitetään haasteet oppimisen ja keskittymisen takana (testit, kartoitukset)
- Vastataan tarpeeseen
- Muutoksen tuojan rooli ja kriittisyys
- Yhteisöllinen malli

10

Toimintakulttuurin muutoksen alku

- Toimintakulttuurin muutos alkoi 2007
- Opettajien koulutus muutoksen tueksi
- Käytännön toiminta oppitunneille
- KELPO 2008-2012
- Kokemukset toiselta asteelta muutoksen tueksi
- Uusi yhteistyö ELA:n ja aineenopettajien välillä alkoi hiljalleen kehittyä syksyllä 2012
- Aineenopettajien välisen yhteistyön lisääntyminen on alkanut aineryhmien sisällä 2013 ja yli rajojen lisääntynyt nyky OPS:n myötä. Edelleen täytyy kehittää ja muistuttaa eri keinoin.

11

◦ Paljon yhteistyötä

◦ Osaamista

◦ Rohkeutta

◦ Uskallusta pysähtyä ja katsoa ympärilleen

Mitä muutos
vaatii?

12

Mitä hyvää muutos toi?

- Yhteistyö opettajien välillä on lisääntynyt
- Keskustelu opetuksesta ja parempien ratkaisujen löytymisestä on arkipäivää.
- Opetusmenetelmät ovat monipuolistuneet
- Oppimisympäristöihin kiinnitetään enemmän huomiota
- Positiivinen suhtautuminen oppilaisiin on tullut kouluun ja vahvuuksine kautta
- Ketään ei erotella pois, jokainen oppilas kokee olevansa tärkeä osa ryhmää.

13

Mitä hyvää muutos toi?

- Oppilaiden oma vastuunotto oppimisesta on parantunut
- Ennaltaehkäisy: Oppimisvaikeudet, keskittyminen ja nopeampi puuttuminen
- Työrauha on parantunut
- Yksilöllisyyden huomioiminen on parantunut
- Suunnitelmallisuus on lisääntynyt

14

Haasteet muutoksessa

- Yhteisen ajan ja linjan löytäminen
- Oppilaiden heterogeenisyys
- Suuret luokkakoot
- Riittämättömyyden tunne
- Tilat eriyttämiseen ja ryhmien jakamiseen puutteelliset
- Teknologian käytön haasteet: liian vähän laitteita
- Muutosvastarinta

15

Rehtori ja muutos

- Johtaa aina muutosta ja on siinä aktiivinen
- Luo edellytykset muutokselle
- Avoin viestintä ja johdonmukaisuus
- Vuorovaikutus ja yhteistyö korostuu
- Luottamus
- Kuuntelija

16

ELA:n rooli muutoksessa

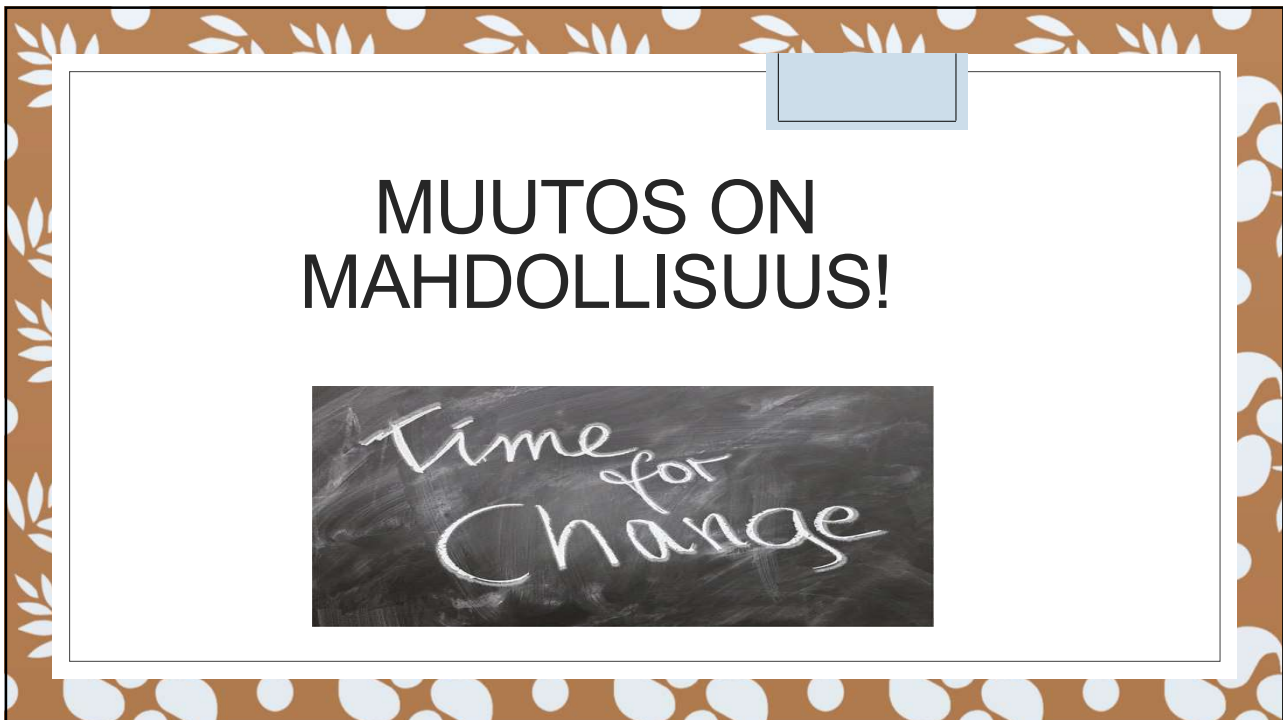
- Tuen toimivuuden seuraaja ja vaikeuksien ennaltaehkäisijä
- Yksilön ja luokkien toimintaan vaikuttaja
- Oppilaiden etujen ajaja
- Kuuntelija, asiantuntija ja konsulttija
- Kokonaisnäkemys oppilaista ja luokista tärkeää – oppilastuntemus kaiken pohjana
- Kestää jatkuvaa muutosta ollen joustava erilaisissa tilanteissa tarpeen mukaan.

17

Mitä on tehty? Mikä on helppo toteuttaa?

- Paljon suunnittelua rehtori ja ELA välillä pitkin vuosia
- Ela mukana aineryhmäpalavereissa vieden keinoja opettajille
- Kokouksissa ns koulutuksia, pajoja yms: samanaikaisopettajuus, ohjaajien käyttö, työrauhakeinot, eriyttäminen, struktuurit, tunnetaidot, wilman käyttö, positiivinen palaute jne
- Vesot ja kiky mukana omin aihein
- Pedagogisia kahviloita
- Samanaikaisopetus opettajien kanssa lisää konsultaatiota koulun sisällä
- Samanaikaisopettajuutta yritetty lisätä opettajien välillä

18

19

Muutos koulussa (Hakala, J & Leivo, M. 2015)

- Muutos lähtee koulun toimintakulttuurista
- Tarvitaan koulun johdon vahvaa sitoutumista
- Yhteistyö koulun sisällä nousee keskiöön
- Muutoksen siemen on asenteissa:

"Useat inklusiotutkimukset osoittavat, että opettajat, joilla on kokemusta erityisoppilaiden opettamisesta suhtautuvat myönteisemmin inklusiivisuuteen ja monenlaisten lasten yhdessä opettamiseen kuin ne opettajat, joilla on vähän tai ei ollenkaan tätä kokemusta"

20

Toimintakulttuurin muutos (Kattilakoski et al, 2022)

- Toimintakulttuurin muutos vaatii kaikkien sitoutumista.
- Tarvitaan myös kannustusta.
- Muutos tarvitsee perusteluja ja tietoa: keskustelut ja koulutus.
- Muutos voi aiheuttaa vastarintaa ja olla "shokki" osalle.

21

Erityisopetuksen toimintamallit (Ström, 1983-2001)

Klinikkamalli

Samanaikaisopettajamalli

Tiimiohittajamalli

Resurssiopettajamalli

Konsultaatiomalli

22

- Suppea ja korjaava malli
- Koskettaa vain muutamia oppilaita
- ELA:lla ei laajaa oppilastuntemusta
- Koululla ei ole ennaltaehkäisyn kulttuuria oppimisen ja koulun käynnin tuessa
- Oppilaan todelliset pulmat jäävät usein selvittämättä
- Pääsääntöisesti tehdään samaa , mitä luokassakin samaa aikaa
- *"Tukiopetuksen kaltainen erityisopetus ei hyödytä oppilaita ja tutkimukset ovat päätyneet kielteiseen arvioon tästä mallista"*

Klinikkamalli

23

- Samanaikaisopettajuus/Yhteisopetus on klinikkamallin edistyneempi muoto.
- Oppilaan leimautumisriski vähenee.
- Yhteistyö kasvaa opettajien välillä
- Lisää myöhemmin.

Samanaikaisopettajuus

24

- Ennaltaehkäisy kouluihin
- ELA mukana muuttamassa pedagogisia rakenteita oppilas, luokka – ja koko koulun tasolla.
- Vaatii ELA:lta suunnittelua, koordinointia ja yhteistyötä.
- ELA on koulujen tiimeissä/aineryhmissä mukana.
- Mahdollistaa joustavat erityisopetusjärjestelyt koulussa.
- Tässä mallissa ELA:n puoleen alkavat jo kääntyä kaikki -> rehtorin rooli ELA:n tukena tärkeä

Tiimiopettajamalli

25

- Kts edeltävät ja lisäksi:
- ELA:n kokonaisnäkemys koulussa korostuu.
- Erityispedagoginen toiminta nähdään koko koulua hyödyntävänä resurssina ja resurssi on otettu koko koulun käyttöön.
- Yksilö-, pienryhmä- ja samanaikaisopetus
- Konsultointi
- Oman osaamisen kehittäminen jatkuvaa
- Muiden opettajien jatkuva koulutus ja tuki -> rehtorin rooli ELA:n työn tukena tärkeä
- ELA:n toimenkuva on monipuolinen
- Edellyttää koulun sisäistä luokan – ja aineenopettajien erityispedagogisten taitojen kehittämistä

Resurssiopettajamalli

26

- Lähellä edellistä mallia
- Korostuu enemmän konsultaation osuus ja epäsuora pedagoginen vaikuttaminen oppilaiden tukemisessa

Konsultaatiomalli

27

Keskustelua ryhmissä 15 min

- Millä mallilla teet itse laaja-alaisen työtä?
- Miten voisit kehittää erityisopettajan työnkuvaa koko koulun käyttöön ja resurssiksi?

"Laaja-alaisen erityisopettajan työ on kouluissa suuri hyödyntämätön resurssi"

28

ELA:n nykyrooleja inklusion edistäjänä

Oppilaan tuki
ja etujen ajaja
Opettajien tuki

Konsultoija

Pedagoginen
asiantuntija

Kehittäjä

Koordinoija

Organisoija

29

- Nähdään oppilaat aina yksilöinä
- Työn kokonaisvaltaisuuden vuoksi, nähdään asiat koko koulu yhteisön tasolta, ei vain luokka – tai ryhmätasolta.
- Taito nähdä "poikkeavuudet" ja ongelmat jo ennalta, mitä mistäkin seuraa, mikäli niihin ei ajoissa puututa
- ELA ei koe haasteita ongelmiksi
- Erityisopettajat näkevät nopeasti ongelmallisen tilanteen/ilmiön "taakse" ja hakevat siihen tavoitteita ja parempaa ratkaisua.

Miten nyky-
ELA:n työ poikkeaa
muista?

30

Työkäytäntöä valittaessa...

... tärkeintä on aina oppilaan etu ja saada hänelle onnistumisen kokemuksia!

31

Ratkaisukeskeisyys työtappaa valittaessa

ELA:n työtavat: arviointityö, yksilö,- pienryhmä ja samanaikaisopetus sekä konsultointi

TÄRKEÄÄ SELVITTÄÄ PARAS MAHDOLLINEN TAPA TOIMIA OPPILAAN PARHAAKSI

- Oppilas – ja opettajatuntemus
- Oppilaalla usein pulmat päällekkäistyvät:
  - Luki- ja/ tai matematiikanvaikeus sekä muut oppimisen haasteet
  - Oman toiminnan ohjauksen pulmat
  - Oppimis – ja muististrategioiden puutteellisuus
  - Opettajan luoma oppimisympäristö
  - Muut haasteet

32

Keskustelu ryhmissä 5 min

- Mitä koulussanne pitäisi alkaa työkäytänteistä kehittää?

33

Vahva yleinen tuki

- Koskettaa jokaista opettajaa ja jokaista oppilasta
- "Mitä voisimme tehdä toisin ja entistä paremmin?"
- Sillä tuetaan niin oppimista, keskittymistä, motivaatiota kuin koko luokan työrauhaa
- Sillä vältetään suurempien, jopa turhien ongelmien esiinmarssi
- Lopulta jäljelle jäävät ne, jotka tarvitsevat moniammatillista yhteistyötä ja tukea-> tehostettu tuki.

34

Yksilötyö

- Yleensä lyhytkestoista ja intensiivistä
- Esim. testitilanteet, tukimuotojen suunnittelu, motivaatio – ja itsetuntokeskustelut
- Luki – ja puheopetus
- Tärkeää löytää keinot, miten oppilas oppii omassa ryhmässään

37

Pienryhmäopetus ELA:n työssä

- Tärkeää miettiä tarve ja kesto
- esim. oppimis – ja muististrategiat, erilaiset kuntouttavat luki/matikka-ryhmät
- Pitkäkestoisena leimaavaa
- Onko "kirjapedagogiikka"erityisopetusta?
- Tärkeää löytää keinot, miten oppilas oppii omassa ryhmässään

38

Mitä
samanaikaisopettajuus
on? (Vitka, 2021)

- Luokassa on vähintään kaksi opettajaa, jotka opettavat yhdessä
- Ryhmät ovat heterogeenisiä.
- Toimitaan samassa luokkatilassa.
- Yhteisopetus on yksi keino opettajien antaa tukea yhdessä (Saloviita & Takala 2010)
- Se kannustaa opettajia myös uusien tai erilaisten opetusryhmien, opetustekniikoiden ja tehtävien käyttöön.

39

Mitä se ei
ole?

- Tunti sujuu samalla tavalla kuin yksinkin
- Toinen ei ole opettaja
- Oppilaat on jaettu pysyvästi tasoryhmiin kummallekin opettajalle
- Opettajat toimivat eri tiloissa

40

SAMANAIKAISOPETUS

Suunnittelu

- tarve ja kesto
- roolit
- vastualueet
- työnjako

Mallit

- avustava opetus
- täydentävä opetus
- riimiopetus
- pisteryöskentely
- rinnakkaisopetus

Yhteiset pelisäännöt

- johdonmukaisuus
- yhteiset linjaukset
- huumori
- arvostus

Tunnin jälkeen

- arviointi onnistumisesta
- mahdolliset muutokset
- jatkotarpeen arviointi

Muu suunnittelu

- ryhmiin jaottelu
- opetusmenetelmät
- oppimisympäristön muokkaus

Samanaikaisopetus (Vitka, 2021)

41

ENNALTAEHKÄISY

42

Tuen kolmiportaisuus: Oppimisen ja koulunkäynnin tuki (OPS2014)

- Huomiota tulee kiinnittää **oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen.**
- Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee **yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista**

43

OPS ja varhainen puuttuminen

- Varhaisella puuttumisella tavoitellaan ennen kaikkea kahta asiaa: oppilaan käyttäytymisen, oppimisen, koulunkäynnin ja kehityksen tukemista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä oppilaan pulmien tunnistamista ja havainnointia.
- Yksi keskeisimmistä tavoitteista on vahvistaa oppilaan varhaista tukea tutussa oppimisympäristössä muun opetuksen yhteydessä

44

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki (OPS, 2014)

- Tuen tehtävänä on **ehkäistä** ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä **pitkäaikaisvaikutuksia**
- **Ensimmäiseksi** tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle.
- Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja.

45

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja osa-aikainen eo

"Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia"

46

Miksi ennaltaehkäisy on ELA:n työssä tärkeää?

- Ehkäistään erilaisissa pulmissa lumipalloefektin syntymistä.
- Ennaltaehkäisy on tulevaisuuden ennakointia, jolla pyritään vähentämään korjaavaa toimintaa -> taloudelliset resurssit.
- Tällä tuetaan myös koko koulun hyvinvointia.
- Sillä pyritään tukemaan hyviä päätöksiä koko koulun hyväksi ja myös jaksamisen tueksi sekä ennakoimaan onnistumisia.

47

Eteenpäin katsominen

- Ei takerruta ongelmiin
- Haetaan ongelmakohdissa aina uusia tavoitteita
- Uudet tavoitteet ohjaavat oppilasta, eivät ongelmat
- Ennakoinnissa osallistuvat niin oppilas kuin huoltaja.
- Pedagoginen ennakointi kohdistuu koko oppimisympäristöön.

48

Mitä, jos emme ennakoi?

- Ilman ennakointia reagoimme tilanteisiin vasta kun ongelma on jo muodostunut tai se on päällekkäistynyt usean ongelman kanssa
- Emme tällöin ehdi miettiä ratkaisuvaihtoehtoja rauhassa

49

Huhtanen, 2011

”Pedagogisen ennakoinnin tulisi olla kaikkiin koulun toimintoihin ulottuva toimintaperiaate ja kolmiportaisen tuen toteuttamisen ydin.”

50

- Nivelvaihtely ja tiedonsiirtokäytännöt
- Ryhmien ja luokkien muodostaminen
- Vanhempainillat/pajat, vanhempien kanssa käytävät keskustelut
- Seulat ja testit
- Aineryhmäpalaverit
- Koulunkäynnin ohjaajien lukujärjestykset ja ohjaus
- Strukturoinnit
- Asiakirjapajat
- Integroinnit
- "Signaalien" luku -> muutoksen tarve

**Esimerkkejä
ongelmien
ennaltaehkäisyn
konkretiasta**

51

Keskustelua 15 min

- Miten omalla koulullanne voisitte ennaltaehkäisyä kehittää lisää laajalajaisen työn kautta?

52

KONSULTOINTI JA YHTEISTYÖ

53

Konsultoinnin ja inklusion yhteys

- Konsultaation avulla opettajia voidaan tukea inklusiivisten opetusjärjestelyjen mahdollistamisessa ja auttaa opettajia löytämään tapoja kohdata tukea tarvitseva oppilas.
- Se myös vahvistaa erityisopettajien ja opettajien sekä rehtorin välistä yhteistyötä.

54

Rehtorin yhteistyön merkitys ELA:n työssä

- Rehtori on ELA:n tärkein työpari koulun pedagogisissa asioissa -> jalkauttaminen käytäntöön, jotta myös tuettavat huomioidaan.
- Muutosta ei tapahdu ilman rehtorin tukea ja yhteistyötä
- Uusien asioiden eteenpäin vieminen koulu yhteisössä perustuu kaikkien opettajien vahvaan yhteistyöhön ja toisten osaamisen kunnioittamiseen.
- Kuunteleva rehtori ELA:lle tärkeä -> ELA tukee myös opettajia ja on oppilaiden etujen ajaja, joten ristiriitaisia tilanteita syntyy auttamatta.

55

Tukena toisilleen

- ELA tarvitsee kuuntelijaa vaikeissa tilanteissa omien ratkaisujensa tueksi.
- Rehtori taas tarvitsee erityispedagogista tukea omien päätöstensä tueksi.

"Mikäli rehtorit eivät olleet tehneet erityisopettajan työtä tai tutustuneet siihen, saattoivat he helposti eristää erityisopetuksen omaksi osa-alueekseen koulun toiminnassa. Tällöin he eivät välttämättä ottaneet asioihin kantaa toivotulla tavalla tai huomioineet erityisopetusta osana suurempaa kokonaisuutta." (Nyholm, 2014)

56

Rehtorin merkitys ELA:lle ja työhyvinvointi

- Nyholmin (2014) tutkimuksen mukaan rehtorilta saatu luottamus ja vastuunanto nousivat tärkeiksi seikoiksi erityisopettajan jaksamiselle.
- Kun vastuuta saa, haluaa myös itse olla tämän luottamuksen arvoinen ja panostaa omaan tekemiseensä enemmän.
- Koska erityisopettaja voi olla koulun ainut erityisopettaja, on rehtorilta saatava tuki ja palaute tutkimuksen mukaan ensiarvoisen tärkeää.
- Mikäli erityisopettaja ei saisi arvostusta työlleen rehtorilta, voi hän kokea jäävänsä hyvin yksinkin mielipiteidensä kanssa työyhteisössä ja osaamisen jaksamisessa sekä varsinkin muiden tukemisessa.

57

Rehtoreiden kokemusten mukaan erityisopettajat olivat tärkeitä toimintakulttuurin kehittäjiä koulussa. Toimintakulttuurissa rakenteiden sekä työyhteisön kehittäminen nousivat tärkeiksi tekijöiksi. Rehtorit näkivät, että erityisopettaja kehittää koulun rakenteita löytämällä uusia toimintatapoja. Erityisopettajan asiantuntija- ja kokemustieto auttoivat myös oppilashuollon sekä kolmiportaisen tuen kehittämisessä. Erityisopettaja nähtiin rehtoreiden kokemuksissa myös työyhteisön kehittäjänä. Erityisopettaja toimii tiedonsiirtäjänä rehtorin ja opettajien välillä. Erityisopettajat toimivat rehtoreiden mukaan myös opettajien pedagogisina tukijoina sekä tukivat opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Näin he toimivat koko työyhteisön hyvinvoinnin kehittäjinä. (Paukku, J. 2019)

58

Konsultointi ja yhteistyö, tärkeä osa ELA:n arkea ja työtä (Vitka, 2021)

- Konsultointi on yhä tärkeämpi osa ELA:n arkea
- Välillistä tukea opettajille ja pedagogisen osaamisen jakamista
- Ei ole enää sinun tai minun oppilaita, vaan meidän kaikkien yhteisiä oppilaita.
- Pelkkä integrointi integroinnin vuoksi ei ole järkevää, mikäli opettajat eivät saa tarvittaessa tähän apua erityisopettajalta.
- Konsultoinnilla pyritään vähentämään pulmia, parhaassa tapauksessa ennen kuin muut sitä edes huomaavatkaan.
- Tuetaan myös oppilaiden omatoimisuutta

59

- Opetusalan konsultaation tunnuspiirteitä ovat jakaminen, yhteistyö, tukeminen, luottamus ja monipuolinen osaaminen
- Täydentää erityisopettajan työnkuvaa
- Tukee opettajien työssä jaksamista
- Konsultaation avulla opettajia tuetaan inklusiivisten opetusjärjestelyjen mahdollistamisessa ja autetaan heitä löytämään tapoja kohdata tukea tarvitseva oppilas.

Konsultointi

60

Konsultointi

- Konsultaation myötä luokanopettaja tai aineenopettaja oppii huomioimaan tuen tarpeita omassa opetuksessaan ja näin ollen erityisopettajan antaman osa-aikaisen erityisopetuksen tarve vähenee.
- Konsultoinnilla erityispedagogisen toiminnan vaikutus yltää koko koulu yhteisöön, lisää yhteistyötä, joustavuutta ja tehokkuutta.
- Konsultoinnilla tuetaan koulun inklusiivista kehitystä.

61

Tärkeää konsultoinnissa

- Konsultaation tulisi toteutua positiivisen pedagogiikan hengen mukaisesti
- Haetaan ratkaisuja, ei pyöritä ongelmassa
- Rehtorilla on suuri rooli konsultoinnin mahdollistajana ja inklusion toteutumisena

62

Sisältöjen eriyttäminen

- Oppitavien asioiden määrää vähennetään koko ryhmältä. Laatu on tärkeää, ei määrä.
- Tehtäviä selkiytetään ja vaikeita käsitteitä avataan suullisesti.
- Tehtäviä pilkotaan pieniin osiin.
- Opetetaan opetus suunnitelman tavoitteiden mukaan eikä kilpailla kirjan kanssa.
- Lahjakkaille annetaan lisähaasteita, kuten laajemmat projektit.
- Osalle oppilaita riittää, että he hallitsevat vain keskeiset pääsisällöt. Kaikkea ei tarvitse osata. (vrt. suomen kielen kielioppiasiat)
- Annetaan aikaa valmistautua vastaamaan ja varmistetaan, että jokainen on ymmärtänyt asian tai tehtävät.
- Vaihdeltaan tehtävään käytettyä aikaa eli palautusaikaa.
- Huomioidaan oppimisympäristö.

Oppimateriaalien eriyttäminen

- Hyödynnetään eriyttäviä materiaaleja ja erilaisia oppimisympäristöjä, kuten

VINKKILISTA STRUKTUROINNISTA ERILAIISIIN TILANTEISIIN OPPITUNNEILLA

Huolehdi oppituntien rutiineista ja selkeydestä.

- Selvä oppitunnin aloitus: anna oppilaille selvä viesti tunnin aloituksesta järjestämällä alkuun lyhyt hiljaisuus.
- Kerro tunnin tavoitteet.
- Merkitse oppitunnin rakenne taululle.
- Selvä oppitunnin lopetus: järjestä hiljaisuus ja lyhyt kertaus opituista asioista.
- Merkitse kotitehtävät näkyviin taululle tai Wilmaan.
- Pidä kuvatukea/toiminnanohjaukskortteja esillä päivän rutiineja kuvatessa (esim. Papunet).
- Pidä tehtävänannot ja ohjeet selvinä ja lyhyinä. Anna mielellään yksi ohje kerrallaan hyödyntäen oppimisen eri kanavia, esimerkiksi auditiivisuutta ja visuaalisuutta.
- Anna oppilaalle henkilökohtainen tehtävälista.
- Puhu rauhallisella rytmillä/tempolla lyhyinä paloina. Vältä pitkiä tarinoita kerrallaan.
- Toista ohjeet.

(Vitka,
2021)

63

Taustatyö

- Erityisopettajien työssä on ns taustatyö lisääntynyt entisestään mm:
  - Palaverit
  - Puhelut
  - Testien tarkistaminen
  - Tuntien suunnittelu yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
  - Oppimateriaalin valmistus
  - Tukitoimien suunnittelu
  - Pedagogiset asiakirjat ja tuki muille
  - Lausuntojen kirjoittaminen
  - Koordinointi, kehittäminen ja organisointi, jotta tuki toimii kaikessa

64

Tuki viedään yhteistyössä luokkiin

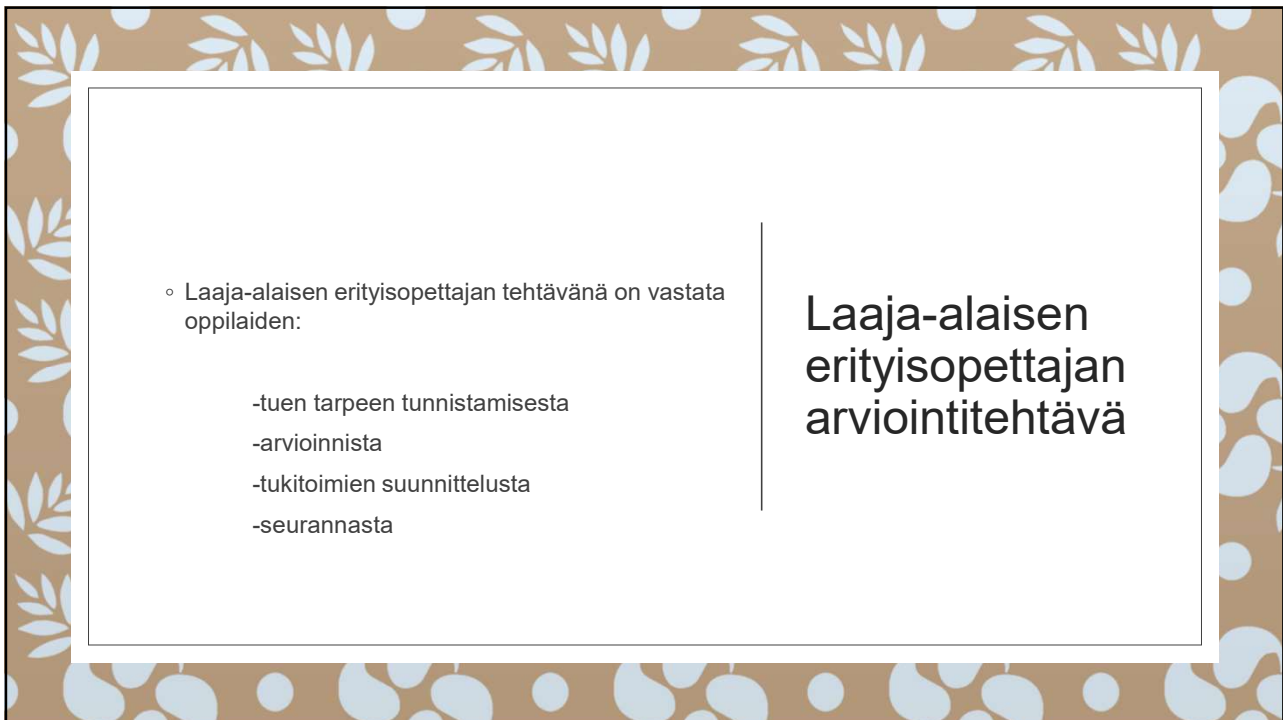
- Huomioitavaa , että opettajat saavat lisää pedagogisia keinoja toimia oppilaiden ja luokkien kanssa
- Yhteistyön merkitys korostuu entisestään, kukaan ei saa jäädä yksin
- Laaja-alaisen konsultointi tärkeää
- Ennaltaehkäisyä tarvitaan entistä enemmän
- Haasteena: kaikki eivät osaa huomioida tuen tarvitsijoita luokissa, eivät osaa pyytää apua tai halausivat toimia edelleen mieluummin yksin.
  - Miten toimia haasteellisissa tilanteissa?

65

ARVIOINTI JA TUKI

Lukeminen, kirjoittaminen, matematiikka, tarkkaavaisuus

66

- Laaja-alaisen erityisopettajan tehtävänä on vastata oppilaiden:
  - tuen tarpeen tunnistamisesta
  - arvioinnista
  - tukitoimien suunnittelusta
  - seurannasta

Laaja-alaisen erityisopettajan arviointitehtävä

67

Ongelmien taustojen selvittäminen ja tukitoimien suunnittelu

- Lukivaikeudet
- Matematiikan haasteet
- Keskittymisen ja toiminnanohjauksen pulmat
- Tuki ei ole toimivaa eikä kohdennettua, jos ei tarkkaan tiedetä, missä ongelma on.
- Jos tukee vain yhtä pulmaa, tuolista puuttuu jalka ja koko tuoli horjuu.

68

Arviointimalli erityisopettajan työssä

Tuen tarpeen tunnistus (seulat, opettajat, havainnointi jne)

Oppilaan haastattelu ja tarvittavat yksilötestit

Lausunto

Tukitoimenpiteet (Luokka – ja kuntouttavataso)

Oppimisen seuranta ja mahdollinen jatko

69

Tukea pitää myös seurata!

- Ei riitä, että suunnittelemme tuen, sitä pitää myös seurata
- Lukituen toimivuuden ja hyödyn –seurantalomake (Vitka, 2021)

70

◦ *”Varsinkin tuen tarpeeseen vastaamaton pedagogia vaikeutti oppilaan tuen toteutumista. Myös tuen tarpeeseen vastaamaton koulun toimintakulttuuri, jota tuotti etenkin opettajien riittämätön yhteistyö, vaikeutti voimakkaasti oppilaan tuen järjestämistä ja toteutumista.”*

**TOIMINTAKULTTUURI,
RESURSSIT JA
PEDAGOGIA**

Oppilaan tukea edistävät ja vaikeuttavat tekijät fyysisessä, sosiaalis-pedagogisessa ja teknologisessa oppimisympäristössä (Majoinen, J.2019)

71

Keskustelu ryhmissä

- Mitä työkäytänteitä teidän koulussanne olisi hyvä kehittää ja miten?
  - Ennaltaehkäisy
  - Konsultointi
  - Opetus
  - Arviointi

72

Lähteet:

- Huhtanen, K. 2011. Tehostettu tuki perusopetuksessa.
- Joutsenlahti, J., Silfberg, H & Räsänen, P. 2018. Matematiikan opetus ja oppiminen. NMI.
- Majoinen, J. 2019. TOIMINTAKULTTUURI, RESURSSIT JA PEDAGOGIA OPPILAAN TUKEA EDISTÄVÄT JA VAIKEUTTAVAT TEKIJÄT FYYSISESSÄ, SOSIAALIS-PEDAGOGISESSA JA TEKNOLOGISESSA OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ
- Mononen et al, 2017. Matemaattiset oppimisvaikeudet.
- Nyholm, 2014. LAAJA-ALAISTEN ERITYISOPETTAJIEN KOKEMUKSIA JA NÄKEMYKSIÄ TYÖHYVINVOINNISTA.
- Paukku, J. 2019. Erityisopettajan ja rehtorin kokemukset heidän välisestä yhteistyöstään. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto.
- Saloviita, Timo & Takala, Marjatta 2010. Frequency of co-teaching in different teacher categories. European Journal of Special Needs Education 25 (4), 389–396.
- Takala, M. 2016. Inklusio, integraatio ja segregatio. Teoksessa M. Takala (toim.) Erityispedagogiikka ja kouluikä.
- Vitka, T. 2018. Laaja-alainen erityisopetus yläkoulussa. PS-kustannus.
- Vitka, T. 2021. Laaja-alaisen erityisopetuksen käsikirja. PS-Kustannus.

73

Kiitos!

tiina.vitka@edu.kokkola.fi

<https://laaja-alainenerityisopettaja.blogspot.com/>

Twitter: @TiinaVitka1

<https://www.facebook.com/groups/2493123980990252>

Kirjat VIP-hintaan

<https://www.ps-kustannus.fi/6911>

74